

5. Кілька слів про наукову діяльність нашого земляка п. Володимира Бачинського.

Обставини недавно минулих літ, в яких розвивала ся рідна українська наука, були такі, що пр. в „Збірнику матем.-прир.-лік. Секції Наукового Тов. ім. Шевченка“ у Львові не то що не публікували ся, але навіть не реферували ся близше всі праці наших земляків, оголошувані по різних академіях. Вже сама питоменність природничих дослідів, сама по собі, була причиною такого „явища“, тоді зовсім зрозумілого, обставинами оправданого, а подекуди навіть для нас корисного, хоч згодом промощували собі дорогу серед нашого громадянства інші погляди в міру того, як виростала наша самодіяльна творчість і організація в найважливіших проявах народнього життя, а саме в області рідної науки.

До такого рода праць належуть поважні і ширше закреслені досліди нашого земляка п. Володимира Бачинського, виконувані в довоєнних роках на спілку з проф. Стефаном Неметовским, в лябораторії загальної хемії при львівській політехніці, публіковані в „Rozprawy“ краківської академії. Не будучи спеціалістом в органічній хемії, не брав ся я, як некомпетентний, давнійше про них згадувати. Однак спорий шмат особливо воєнного вже часу, який ділить нас від дати цінних праць висше згаданих, спонукує мене подати на сторінках нашого „Збірника“ бодай наголовки і найкупійші натяки на дві студії, які мені випадково до рук попали. Само собою розуміє ся, що належної оцінки діяльності п. В. Бачинського не беру ся тимсамим начертати і то ані з огляду на її далекосяглість, ані бібліографічну цілість.

Праця з р. 1902 п. з. „Студії над бромованням бензімідазолів“ доторкає питання конституції тіл, які творять ся в оцтових розчинах при процесах злуки брому з азімідами і двоангідро-злуками бензімідазолів.

І. Перша часть праці обіймає всілякі вислідні перетвори β -метильобензімідазолів, що повстають з бромованих о-нітро-оцтоанілідів. Так іменно з о-нітро-р-бромооцтоаніліду твориться при редукції (уж. циновий підхльорак і сільний kwas)

1) β -метильо-р-бромбензімідазолъ, що топить ся при 218° і дає всілякі соли пр.

хльоровий гідрат	$C_8 H_7 N_2 Br \cdot HCl + 1 aq,$
азотан	$C_8 H_7 N_2 Br \cdot HNO_3$
хльороплатинову сіль	$[C_8 H_7 N_2 Br]_2 H_2 PtCl_6 + 2 aq,$
хльорозолоту сіль	$C_8 H_7 N_2 Br \cdot H Au Cl_4 + 1 aq.$

Крім того розтягнуто редукцію на висше бромовані аніліди, при чім творили ся оксангідрові основи і їх соли: $C_8 H_5 K N_2 Br_2 O$, $C_8 H_6 N_2 Br_2 O \cdot HCl$, $C_8 H_6 N_2 Br_2 O \cdot 2 HNO_3$.

II. Друга часть студії трактує про висліди впровадження брому в бензольвий перстень β -метильобензімідазолу через пряме бромовання в оцтовім і алькалічнім розчині. При тім творили ся посередні продукти, в яких бром додавав ся до імідазольового перстення. Хоронені від приступу води виявили ся вони в звичайній температурі тривкими, впрочім одвітно до обставин, бром переходив поступенно з імідазольового до бензольового перстеня. Пряця обіймає систематичний перегляд процесів рівночасного прилучування і субституовання брому, як також перемін, яким повстаючі продукти підпадають під впливом передовсім води і потасового йодака. Описаний близше

2) β -метильо-о-бромбензімідазолъ, що кристалізує в бляшках, а топить ся в $210-211^{\circ}$, одержано діланнем пять окремих чинників. Розглянено його три соли: хльорову: $C_8 H_7 N_2 Br \cdot HCl + 1 aq$, азотову $C_8 H_7 N_2 Br \cdot HNO_3$ і хльороплатинову $(C_8 H_7 N_2 Br)_2 H_2 PtCl_6 + 1 aq$.

В слідуочій черзі одержано

3) β -метильо-о, р-двобромбензімідазолъ чотирма окремими чинниками в білих, в зерна збитих голочках. Температура топлення 238° . По висвітленню питомих хемічних прикмет описано його

хльоровий гідрат	$C_8 H_6 N_2 Br_2 \cdot HCl$
бромовий гідрат	$C_8 H_6 N_2 Br_2 \cdot 3 HBr + 3 aq,$
азотан	$C_8 H_6 N_2 Br_2 \cdot 2 HNO_3$
і хльороплатинову сіль	$(C_8 H_6 N_2 Br_2)_2 H_2 PtCl_6$

Дальші досліди розтягнуто на цілий ряд нових тіл, що дали ся витворити і близше пізнати а саме

- 4) β -метильо-о, р, ?-трибромбензімідазолъ,
- 5) β метильо-о, м, р, а-тетрабромбензімідазолъ,

- 6) фталъон β -метильо-о-р-двобромбензіміда-
золю,
7) фталъон β -метильотетрабромбензімідазолу,
8) β -бензиліденметильдвобромбензімідазолъ
9) о-р-двобромбензімідазолъ,
10) β -бензиліденметильотетрабромбензіміда-
золъ і
11) тетрабромбензімідазолъ.

III. Трета часть праці обіймає близше розгляненне бензімі-
дазолів з долученим бромом в імідазолівім перстени. Попри
загальні конституційні докази переведено тут досліди що до
тривкості долучених атомів бромю, як також способу аналітич-
ного їх означення. З окрема висвітлено докладно три аддитивні
продукти, двократно бромовані в імідазолівім перстени.

* * *

Друга праця оголошена в р. 1905 має заголовок: „Дво-
оксиакрідон і його перетвори“.

Вона обіймає близший опис декотрих продуктів конденса-
ції антранільового квасу і фльороглуцини. Крім оксихінакрі-
дону $C_{20}H_{12}N_2O_3$, тіла нерозчинного в звичайних сольвенціях,
повстає при тім більше число субстанцій, з поміж котрих дали
ся ізолювати передовсім двооксиакрідон $C_{23}H_9O_3N$ і його мо-
ноанілід $C_{19}H_{14}O_2N_2$, оба легко розчинні в ацетоні.

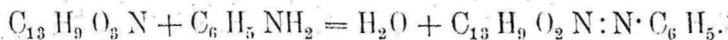
Що до першої субстанції, якої докладнійша номенклятура
звучить 1, 3-двоокси-9-акрідон, сконстатовано її близші
прикмети. Вона кристалізує в ясножовтих голочках, топить ся
при 370° , є тяжко розчинна в алькоголях, воді і оцтовім квасі,
має визначно квасний характер, содова сіль приймає 5 молеку-
лів кристалізаційної води $C_{13}H_8O_3NNa + 5aq$. Під впливом
одвітних чинників одержано численні інші продукти, з котрих
описано

ацетиль-двооксиакрідон $C_{13}H_8O_3N \cdot CO \cdot C_6H_5$
бензоіль- ” $C_{13}H_8N \cdot CO \cdot C_6H_5$, два ізомерні
метиль- ” $C_{13}H_8O_3N \cdot CH_3$ і два ізомерні
нітро- ” $C_{13}H_8O_3N \cdot NO_2$ як також срібну
сіль: $C_{13}H_7O_3N \cdot NO_2 \cdot Ag$.

Що до

аніліду двооксиакрідону $C_{13}H_9O_2N:N \cdot C_6H_5$, який
топить ся при 270° , то він представляє ся по всій імовірности

второстепенним продуктом конденсації двооксиакрідону з аніліною, яка повстає при попереднім процесі

Безпосереднє діланне двооксиакрідону на аніліну дає однак лиш що йно по 5 годиннім огріванню при 200° в затопленій посудині ізомерний анілід, який топиться при $138-140^{\circ}$.

Др. Ю Гіряк.

